

מסורת הש"ס

א) נלקמן על. עירובין קה. יומא פה: סוכה מת. ז"ק יא: שבעות יג. מנחות לו: כבודות טו. כריתות א. תמורה כה. ג) גימטריא ט. קדושין יד: ז"מ לה. שבעות י. זבחים מת. נחולין עח. כריתות ככ: א) נעשה נהם, ד) נחמלת, ט) נע"י שנת קד. א) ו) נלקמן נח. ו) נלקמן ט. ח) נמילה כג. זבחים נג. ט) נוכמי,

גליון הש"ס

תוס' ה"ה ובתיב כל מלאכה בסוף הדבור שיי מלהגות ז"ל מלה:

הגהות מהר"י לנרא

נא) גמ' רבי יוסי אומר אינו צריך וכו'. ז"ל רבי יוסי הגלילי:

רבינו הגנאל

ותבי אחקש השבתת שאור לאכילת חמץ שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וגו', ומשעה שנאסר באכילת חמץ (ביום) ג' וביום שבעת הוורא לאכילת מצה, שנאמר כל מחמצת לא תאכלו וכו', וכתוב בערב תאכלו מצות וגו', ש"מ דבעינן השבתת שאור ביום קודם חיוב אכילת מצה, וכיון דחיוב אכילת מצה ליל ט"ז הוא, נמצא חיוב השבתת שאור שיהא ב"ד. ואימא מצריא ב"ד. ופרקינן אך חלק קדקיימא לן אינן רוקין מיעוטא, ובא זה אך וחלק יום י"ד חציו מותר וחציו אסור. רב נחמן בר יצחק אמי אך ביום הראשון, הראשון של יום טוב הראשון משמע, כלומר קודם יום טוב. ורייק מהא דכתיב הראשון אדם תולד, כלומר הראשון של אדם הראשון נולדת ולפני גבעות חוללה. ואקשינא עליה, אלא מעתה ולקחתם לכם ביום הראשון הכי נמי וכו'. רבא אמר מוכא דם תשחט על חמץ דם זבחי וגו') לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים. (ושחיטת הפסח מן התורה). וזמן שחיטת הפסח שהיא משעה ששית ולמעלה קאמר. ונעדיין חמץ קיים. וזמן שחיטת הפסח משעה וארבעה עשר וזמן שחיטת ב"י שחט בשבתה שעות בין שחט ב"י שעות בין שחט ב"י שעות. וזמן שחיטת אמר רחמנא והוא מן ו' שעות. תניא כרבי ואליבא דר' ישמעאל. ר"ע אומר הרי הוא אומר כל מלאכה לא יעשה, ומצינו הבערה שהיא אב מלאכה, לפיכך כיון שטעון שרפה אי אפשר להשבתת שאור ביום"ט אלא מערב יו"ט.

אור לארבעה עשר

השבתה שאור לאכילת חמץ. משעה שהזהיר שלא לאכול חמץ לזה להשבתת השאור דכתיב שאור לא ימצא צבתיים כי כל אוכל חמץ^(ד): **ואכילת חמץ לאכילת מצה**. משעה שחי"צ לאכול מצה הזהיר שלא לאכול חמץ דכתיב כל מחמלת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות וכתיב בערב תאכלו מצות

דהא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה השבתת שאור לאכילת חמץ דכתיב ^אשבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת וגברתה ואכילת חמץ לאכילת מצה דכתיב ^בכל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות (וגו') וכתיב ביה במצה ^גבערב ביום כתיב ואימא מצפרא ^דאך חלק דבי רבי ישמעאל תנא מצינו י"ד שנקרא ראשון שנאמר ^הבראשון בארבעה עשר יום לחדש רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע דאמר קרא ^והראשון אדם תולד אלא מעתה ^זולקחתם לכם ביום הראשון הכי נמי ראשון דמעיקרא משמע שאני התם דכתיב ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים מה שביעי שביעי לחג אף ראשון ראשון לחג הכי נמי כתיב ^חאך ביום הראשון תשביתו שבעת ימים מצות תאכלו אם כן נכתוב קרא ראשון הראשון למה לי שמע מינה לכדאמרן אי הכי התם נמי הראשון למה לי ותו התם דכתיב ^טביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון אימר ראשון דמעיקרא משמע שאני התם דאמר קרא וביום השמיני שבתון מה שמיני שמיני דחג אף ראשון ראשון דחג הראשון למה לי למעוטי חולו של מועד חולו של מועד מראשון ושמיני נפקא איצטריך סד"א הואיל דכתב רחמנא וביום השמיני ^יוי"ו מוסיף על ענין ראשון דאפילו בחולו של מועד קמ"ל ולא לכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה"א ותו התם דכתיב ^{יא}ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם ראשון דמעיקרא משמע אלא הני שלשה ראשון מיבעי ליה לכדתני דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל בשכר שלשה ראשון זכו לשלשה ראשון להכרית זרעו של עשו לבנין בית המקדש ולשמו של משיח להכרית זרעו של עשו דכתיב ^{יב}ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ולבנין בית המקדש דכתיב ^{יג}יכסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו ולשמו של משיח דכתיב ^{יד}ראשון לציון הנה הנם רבא אמר ^{טו}מהכא ^{טז}לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט חמץ קיים ואימא כל חד וחד כי שחית זמן שחיטה אמר רחמנא תניא נמי הכי אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מערב יום טוב או אינו אלא ביום טוב עצמו ת"ל לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר ^{יז}אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ^{יח}וכתיב כל מלאכה לא ^{יט}(תעשו) ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה ^כרבי יוסי אומר אינו צריך הרי הוא אומר אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מערב יום טוב או אינו אלא ב"ט תלמוד לומר אך חלק ואי ביום טוב עצמו מי שרי הא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה אמר רבא

שהוא המחלת היום אצל השמא על כרחך צמך יוס ציעורו שרי ליה קרא לשהוייה ש"מ

פסחים

ה.

דהא איתקש השבתת שאור **לאכילת חמץ** וכו'. צפרק כל שעה (לקמן כח): יליף ר' יהודה לאוכל חמץ מו' שעות ולמעלה שהוא בלא תעשה ור' שמעון פליג עליה ומהכא לא מצי למילף מידי דלא הוקשה אכילת חמץ להשבתת שאור שמשש שעות ולמעלה אלא להשבתת שאור של שבעת ימים^א וקשה לרשב"א אמאי לא יליף כרת להשבתת שאור מדאיתקש לאכילת חמץ: **למעוטי** חולו של מועד. אתרומיהו ^בקאי ללולב אינו ניטל צמדינה אלא יוס אחד: **בדתנא** דבי ר' ישמעאל. אע"ג דכתיבי טונא ^גהכנן ג' מצות כתיבי כולוה וכל הכתוב צמנא אחד חשיבי מדא' ואין להקשות מנלן דמהי ג' ראשון דרשין ואך ציוס הראשון לכדדרשין דילמא ההוא איכתיב להך דרשא דמסתברא דמהי דכתיבי צמקרא קודש דרשי' כולוה להך דרשא^ד: **לא תשחט את הפסח** ועדיין חמץ קיים. הקשה רשב"א היכי יליף מהכא דזמן אסור מו' שעות ולמעלה והא זמן שחיטת הפסח אחר התמיד הוי ותמיד ששחטו לפני מצות פסול וא"כ זמן שחיטה לא הוי מיד אחר מצות עד כדי שהיית הקרבת תמיד^ה וי"ל כיון דדיעבד אס שחט הפסח קודם תמיד כשר דמתן **הסם** ^וחשיב זמן שחיטה מצוות ואילן: **זמן** שחיטה קאמר רחמנא. אע"ג דאמת הוא דלא תשחט על חמץ כל חד וחד כי שחית דלמרינן צפרק תמיד נשחט (לקמן כג. וס) שהשחט את הפסח על החמץ עובר בלאו^ז מ"מ כיון דאשכחן להזהיר על ההשבתה והזהיר שלא תשחט פסח על חמץ סברה הוא שזמן שחיטה הזהיר על השבתה^ח: **דברי ר' ישמעאל**. תימה לר"י דתנא דבי רבי ישמעאל נפקא ליה מקרא אחריתא וצבמה דוכתינ^ט פריך מר' ישמעאל אתנא דבי רבי ישמעאל:

^י(**ואומר**) **כל מלאכה לא תעשו**. אע"ג דכשערף ויעשה גחלים הנאמו מותר כדלמר צפרק כל שעה (לקמן כו): גבי ערלה ציסלה על גבי גחלים דברי הכל הפת מותר והי"ה חמץ^י והא דתנן צפ' כל שעה (ד כה). לא יסיק צו תנור וכירים היינו מדדבנן אורי' דסברה הוא דקרא דתשצינו מיירי צכל ענין אפילו אינו צריך לגמלנו אי נמי כיון דמתחלת הצברה אינו יכול להנות ממנו אע"ג שיהא לו הגאה ממנו אחר כך אסור^{יב} כמו נדרים ונדבות שאין קריצין ציי"ט למ"ד (צ"ה דף יט כ). אף על פי שיש צהן מאלל הדיוט לצסוף^{יג} ומאן דשרי שרי מלהנות^{יד}: לחלק

את הפסח ועדיין חמץ קיים דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר ^אאך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ^בוכתיב כל מלאכה לא ^ג(תעשו) ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה ^דרבי יוסי אומר אינו צריך הרי הוא אומר אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מערב יום טוב או אינו אלא ב"ט תלמוד לומר אך חלק ואי ביום טוב עצמו מי שרי הא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה אמר רבא שהוא המחלת היום אצל השמא על כרחך צמך יוס ציעורו שרי ליה קרא לשהוייה ש"מ

ל חמץ בביתו כי קשיתי את פסחו אע"י דיש חמץ בבית של חבירו אינו עובר עליו. מוס' ר"ס. ח. שלא חייבה תורה בשחט את הפסח על החמץ אלא בשביל שהחמץ נאסר. מ' רציו דוד. ט. [א"כ] הבערת חמץ אמאי אסיירא ביו"ט. מ' הרי"ן. י. דתחילת ההבערה שלא לצורך יו"ט. מוס' ה"א"ש. יא. משום דעיקרם לשם גבוה, דכהנים כי זכו משולחן גבוה אצו וכו'. סס.

עין משפט ונר מצוה

כה א מיי פ"א מהל' חמץ ומלה הל' ח [ו]צ"כ הלכה אן:

תורה אור השלם

- שבעת ימים שאור לא יוצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת וגברתה תאכלו מצות וגו' וכתוב בערב תאכלו מצות וגו' שמות יב ט
- כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות: שמות יב כ
- בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות עד יום האדר ועשרים לחדש בערב: שמות יב יח
- בראשון אדם תולד ולפני גבעות חוללה: ארוב טו ז
- ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תקרים וענף עץ עבת וערבי הדר ושמתם לפני יי' אלהיכם שבעת ימים: ויקרא כג מ
- שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל חמץ וגברתה תאכלו מצות וגו' שמות יב טו
- אך ביום הראשון יעשר וכו' וכתוב בערב תאכלו מצות וגו' שמות יב טו
- ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשה: ויקרא כג ז
- ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשו: בראשית כה כה
- כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו: ירמיהו יז יב
- ראשון לציון הזה הנם ולירושלם מנשר אתן: ישעיהו מא כז
- לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר ובזח תה השחט: שמות לד כה
- וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך איש יאכל לבד פגש הוא לבדו יעשה לכם: שמות יב טז

מוסף תוספות

- דהכי כתיב קרא שבעת ימים שאור לא אוכל וכו' כי כל אוכל מחמצת: מוס' שאנך. ב. הראשון דאקשי מינייהו. שס. ג. ביום הראשון. סס. ד. ז"ל. ה"ק בשכר שלש מצוות שנאמר בהן ראשון זכו לשלשה ראשון. מוס' ר"ס. ו. כיון דכ"ב אית בהו תרי שהן מקרא קדש מסתברא מ' הרי"ן. ועי' מוס' ר"ס. ו. דחינו שעה אחת כדתנן בתמיד נשחט (לקמן נח).
- מוס' ה"א"ש. ז. אן [א"כ] הבערת חמץ אמאי אסיירא